

АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ФОНДІВ

Шевцова С.В., Шевцова Я.С.

Складний і неоднозначний перебіг трансформаційних процесів в економіці України обумовлює необхідність пошуку шляхів найбільш ефективного використання усіх елементів потенціалу підприємств, у першу чергу, основних виробничих фондів як найбільш капіталомісткого ресурсу зі значним періодом виробничого використання. Підтримання високої ефективності використання основних виробничих фондів у довгостроковій перспективі можливе лише за умови забезпечення раціонального відтворення техніко-технологічної бази.

Отже, перед підприємствами стають завдання домогтися підвищення використання наявних основних засобів і насамперед їх активної частини, в часі і за потужністю, тобто мова йде про підвищення рівня інтенсивного їх використання. Для вирішення цього завдання та отримання відчутних результатів у діяльності підприємства повинні бути розроблені конкретні засади, спрямовані на поліпшення використання основних засобів, практичне застосування яких дасть змогу використовувати наявні на підприємствах резерви підвищення їх ефективності.

В результаті свого функціонування основні засоби зазнають фізичного спрацювання та техніко-економічного старіння, що спонукає підприємства проводити відповідні заходи, спрямовані на їх усунення. Серед таких заходів найважливішими є заміна фізично спрацьованих знарядь праці новими, модернізація активної частини основних засобів та проведення різних видів їх ремонту.

Наявність на підприємстві значної кількості застарілих основних фондів обумовлює значні невиправдані затрати, які необхідні для проведення капітальних ремонтів, стає суттєвою перепорою на шляху впровадження у виробництві нової техніки та її ефективного використання. В результаті цього зменшуються обсяги випуску продукції та надання послуг. Отже, технічно відстале і застаріле виробництво є збитковим і стає перепорою науково-технічному прогресу.

Протягом останніх років на більшості підприємств різних галузей народного господарства України спостерігається низький рівень ефек-

тивності відтворювальних процесів. Коефіцієнти оновлення й вибуття машин і устаткування, тобто найбільш активної частини основних фондів на промислових підприємствах, коливаються в межах відповідно 5-6 та 2-3% загального їхнього обсягу, а коефіцієнт економічного спрацювання досягає 50-55% загальної вартості. Парк діючого виробничого устаткування містить майже третину фізично спрацьованих і технічно застарілих його одиниць.

Основними напрямками поліпшення використання основних фондів підприємств є: 1) зменшення кількості недіючого устаткування, виведення з експлуатації зайвого та швидке залучення у виробництво невстановленого устаткування; 2) скорочення та ліквідація внутрішньозмінних простоїв шляхом підвищення рівня організації виробництва, підвищення коефіцієнта змінності роботи обладнання; 3) підвищення якості ремонтного обслуговування основних фондів; 4) удосконалення виробничої структури основних фондів; 5) модернізація діючого устаткування, машин і механізмів; 6) швидке освоєння проектних потужностей, введення в дію нових технологічних ліній, агрегатів, устаткування; 7) економічне стимулювання раціонального використання основних фондів.

За ринкових відносин важливе значення має вибір оптимальної структури джерел фінансування капітальних вкладень. До них належать: 1) власні фінансові ресурси; 2) позичені фінансові ресурси; 3) кошти, отримані від продажу цінних паперів, внески членів трудових колективів; 4) кошти державного бюджету та місцевих бюджетів; 5) кошти іноземних інвесторів.

Маючи чітке уявлення про роль кожного елементу, основні фонди у виробничому процесі, фізичне і моральне їх зношення, факторах, що впливають на використання основних фондів, можна визначити методи, напрямки, за допомогою яких підвищуються ефективність використання основних фондів і виробничих потужностей підприємства, що забезпечує зниження витрат виробництва і росту продуктивності праці.

Наявність такої інформації буде важливою передумовою розробки комплексу заходів, спрямованих на підвищення ефективності використання основних засобів шляхом залучення в господарський оборот наявних на підприємствах внутрівиробничих резервів.